

■ Spletni pristopi pri izobraževanju uporabnikov na področju valutnega trgovanja

Rok Pintar, Marko Urh, Eva Jereb

Univerza v Mariboru, Fakulteta za organizacijske vede, Kidričeva cesta 55a, 4000 Kranj

rok.pintar@fov.uni-mb.si; marko.urh@fov.uni-mb.si; eva.jereb@fov.uni-mb.si

Izvleček

V prispevku so prikazane možnosti in načini za izobraževanje na področju valutnega trgovanja. Valutno trgovanje je relativno nov način investiranja in vlaganja finančnih sredstev, ki se po svoji naravi bistveno razlikuje od klasičnih načinov investiranja in vlaganja. Zaradi razlik in načina razumevanja je treba potencialne stranke in obstoječe uporabnike neprestano izobraževati in seznanjati z novostmi na področju valutnega trgovanja. Iz domačih in tujih izkušenj na področju izobraževanja in valutnega trgovanja lahko povzamemo, da je za uporabnike najprimernejše e-izobraževanje in izobraževanje prek socialnih omrežij. V prispevku so prikazani temelji izobraževanja in obveščanja, predvsem e-izobraževanja, v okviru socialnih omrežij na področju valutnega trgovanja. Podani so novi napotki in smernice za pridobivanje, ohranjanje in izobraževanje uporabnikov na področju valutnega trgovanja, ki postaja v Sloveniji in svetu vedno bolj popularno.

Ključne besede: izobraževanje, e-izobraževanje, valutno trgovanje, socialna omrežja.

Abstract

Web Approaches to Educating Users in the Field of Foreign Exchange Trading

The present paper deals with the possibilities and modalities for education in the field of currency or foreign exchange (forex) trading. Foreign exchange trading is a relatively new form of investing of financial resources, which is inherently different from traditional methods of investing. Due to the differences in using this method, it is necessary to understand potential customers and existing users and also continually educate and inform them about novelties of foreign exchange trading. From domestic and foreign experience in the field of education and currency trading, it can be summarized that for the users e-learning and education through social networks is most suitable. This paper presents the basics of education and communication, especially e-learning, in the context of social networks in the field of foreign exchange. Furthermore, it provides new instructions and guidelines for the acquisition, preservation and education of users in the field of foreign exchange trading, which is becoming increasingly popular in Slovenia and around the world.

Key words: Education, e-Learning, Foreign exchange trading, Social networks.

1 UVOD

Novi načini dela, globalizacija, spoznanja in tehnologija prinašajo velike spremembe v ustaljene in v javnosti precej poznane poslovne procese. Skorajda ni delovnega področja in panoge, na katerih ni prišlo do sprememb, ki so botrovale hitremu prilagajanju ali celo izginjanju svetovno priznanih podjetij. Eno izmed takšnih področij je zagotovo vlaganje in investiranje finančnih sredstev. Velika večina ljudi je seznanjena z varčevanjem na bankah. Malo manj jih varčuje, vloga in investira v delnice, obveznice, zlato, nepremičnine in drugo. Na področju varčevanja in vlaganja se v zadnjem času vedno bolj uveljavlja tako imenovano valutno trgovanje. Omenjeni način vlaganja finančnih sredstev je v bančnih krogih poznan.

Razširjenost informacijsko-komunikacijske tehnologije je pripomogla k neverjetni priljubljenosti in hitrem širjenju omenjenega načina vlaganja finančnih sredstev. Informacijsko-komunikacijska tehnologija omogoča širšemu krogu uporabnikov, da sami ali prek določenih podjetij poskrbijo za takšno investiranje finančnih sredstev, kakršnega v preteklosti nismo poznali in ni bilo mogoče. Za uspešno in učinkovito vlaganje je treba poleg temeljev informacijsko-komunikacijske tehnologije poznati tudi naravo dela in značilnosti valutnega trgovanja. Ljudje smo še posebno občutljivi, ko gre za naša finančna sredstva, in valutno trgovanje ni izjema. Vsak nov

način dela, postopek ali metodo je treba predhodno dobro spoznati, kar je danes mogoče tudi prek spleta. Spletni pristopi pri izobraževanju potencialnih uporabnikov na področju valutnega trgovanja so namenjeni širši ciljni skupini. S predhodno izvedeno raziskavo (Pintar, 2013) smo ugotovili, da največji interes za valutno trgovanje kažejo posamezniki, stari od 18 do 45 let. Večina teh študira ali ima dokončano visokošolsko izobrazbo. Značilen je tudi mesečni dohodek, ki je nižji od 500 evrov. Predstavljajo glavno ciljno skupino potencialnih uporabnikov spletnih izobraževanj na področju valutnega trgovanja.

V prispevku so prikazana področja valutnega trgovanja in izobraževanja ter spoznanja, značilna za področje valutnega trgovanja. Za valutno trgovanje je značilno, da za pridobivanje, izobraževanje in posredovanje informacij uporablja tako rekoč vsa razpoložljiva sredstva izobraževanja. Veliko večji poudarek pri izobraževanju za potrebe valutnega trgovanja je zaslediti na področju spleta, in sicer v obliki socialnih omrežij, izobraževanja s pomočjo video vsebin in internetnih strani.

2 IZOBRAŽEVANJE

Hitre spremembe na področju tehnologije in vse večja povezanost ljudi pomenijo nove izzive. Z novimi tehnologijami se pogosto pojavijo tudi novi načini dela in spremenjeni procesi, ki jih prej nismo poznali. Tehnologija je vedno bila pomemben dejavnik izobraževanja in je omogočala boljšo komunikacijo ter vpeljavalo najnovejših informacijskih sistemov, ki so omogočali nove načine izobraževanja (Bedrule-Grigorutja in Rusua, 2014). Zato je izredno pomembno, da smo sposobni hitrega in učinkovitega učenja, kar nam omogoča obvladovanje vse bolj kompleksnega in zahtevnega življenja tako doma kot v poslovnem svetu. Zaradi hitrih sprememb in pomanjkanja časa se ljudje več izobražujejo samostojno, zato samostojno izobraževanje postaja vse bolj pomembna oblika izobraževanja, saj lahko posameznik sam odloča, kako se želi izobraževati in kdaj. Ena od sodobnih in uveljavljenih oblik samostojnega izobraževanja je e-izobraževanje (Baloh, 2006). Drugačni načini izobraževanja narekujejo potrebo po prilagajanju izobraževalnih programov in načinov izobraževanja prihajajočim generacijam, ki se razlikujejo od starejših generacij po tem, da jim je uporaba informacijsko-komunikacijske tehnologije večinoma popolnoma domača (Urh in Jereb, 2012). Skladno

z omenjenimi značilnostmi sodobnega življenja se spreminjata tudi vloga in način izobraževanja (Urh in Jereb, 2010).

Klasične metode izobraževanja kljub ponovitvam predelane snovi, demonstracijam prek dataskopa, utrjevanju snovi z vajami in vsem drugim prvinam, ki dopolnjujejo klasična predavanja, ne morejo zapolniti določenih vrzeli, ki nastajajo zaradi načina dela. Pri preverjanju je namreč velikokrat težko zaposliti (spodbuditi k sodelovanju) vse študente, predavanja pa so za nekatere prehitra, medtem ko so za druge prepočasna (dolgočasna). Pri večkratnem ponavljanju iste snovi je zadeva podobno obremenjujoča tudi za profesorja (Puppis, 2006).

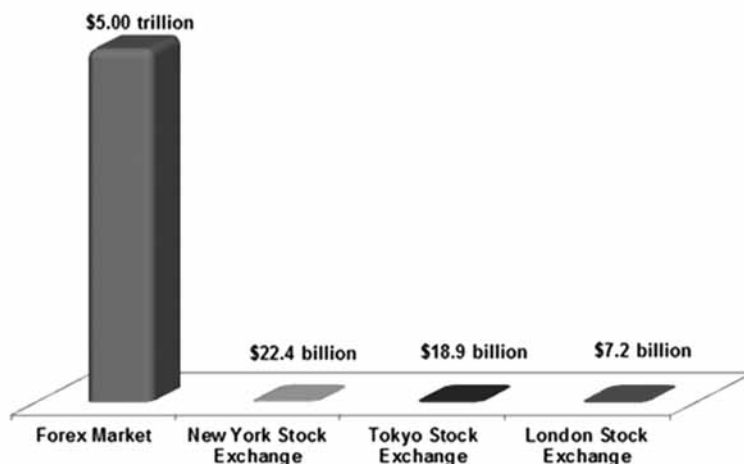
Obstajajo sistemi, ki podpirajo individualno in skupinsko izobraževanje, upravljanje izobraževalnih vsebin, upravljanje aktivnosti izobraževanja, formalno izobraževanje, informativno izobraževanje in izobraževanje na delovnem mestu (Valsamidis idr., 2014). Z učenjem na daljavo se tako danes ukvarja veliko številne ustanove, ki se med seboj razlikujejo po formalnem statusu (od rednih izobraževalnih ustanov, ki to možnost izobraževanja ponujajo kot alternativo študiju ob delu ali pa kot pomoč pri rednem izobraževanju ali študiju, do raznih družbenih in zasebnih izobraževalnih ustanov, tudi takih, ki ponujajo le to obliko izobraževanja), po vrsti gradiv (pisna, multimedijska idr.), po obsegu in načinu svetovanja in komunikacije z učenci oz. študenti, po izbiri in obsegu metod poučevanja, načinih preverjanja znanja itd. (Gerlič, 2000). Eno izmed bolj razširjenih načinov učenja na daljavo je e-izobraževanje. E-izobraževanje ima svoje zakonitosti in značilnosti, ki morajo upoštevati določene pedagoške elemente. Na vedno bolj prisotnih in uveljavljenih socialnih omrežjih, med njimi najbolj poznano Facebook, lahko zasledimo načine, ki omogočajo e-izobraževanje. E-izobraževanje se v razvitem svetu vse bolj uveljavlja in širi, vendar poteka prenos znanja v tradicionalnem učenju večinoma še vedno v predavalnicah, informacijsko-komunikacijske tehnologije pa uporabljamo kot dopolnilno sestavino učnega procesa. Celostno e-izobraževanje je bolj zaživelo na odprtih univerzah, predvsem pa se uveljavlja v strokovnem usposabljanju v podjetjih, še posebno na podjetniških univerzah v Združenih državah Amerike (Bregar, Zagmajster in Radovan, 2010). Zagmajster (2006) opredeljuje e-izobraževanje in njegovo razumevanje s temi elementi:

- prostorska ločitev učitelja in udeleženca izobraževanja (kar e-izobraževanje loči od klasičnega izobraževanja),
- aktivna vloga izobraževalne organizacije v izobraževalnem procesu (kar e-izobraževanje loči od samostojnega učenja),
- uporaba elektronskega medija za predstavitev oziroma posredovanje izobraževalne vsebine (običajno prek spleta),
- zagotovitev dvosmerne komunikacije po elektronskem omrežju (udeleženci izobraževalnega procesa običajno komunicirajo med seboj, z učitelji in drugim osebjem izobraževalne organizacije s pomočjo interneta).

Platforme, namenjene e-izobraževanju, in spletne aplikacije so zelo popularne in omogočajo uporabnikom neposredni spletni dostop prek osebnih računalnikov (Zamfiroiu in Sboru, 2014). Omenjene lastnosti e-izobraževanja s pridom izkoriščamo na področju izobraževanja o valutnem trgovanju, ki se – zaradi hitrih sprememb in novih pravil – odvija na spletu.

3 VALUTNO TRGOVANJE

Valutni trg (foreign exchange market, forex, FX) je namenjen trgovanju z različnimi svetovnimi valutami. Izmenjava valut postaja vse bolj pogosta, saj lahko vsak posameznik trguje na valutnem trgu (Talebi, Winsor in Gavrilova, 2014). Valutno trgovanje je izraz, ki ga v sodobni terminologiji uporabljamo najpogosteje. Na valutnem trgu največji delež zavzemajo banke, borznoposredniške družbe in posamezni trgovci, ki s špekulacijami izkoriščajo padce ali dvige tudi izredno majhnih vrednosti v valutnem tečaju. Tako je valutno trgovanje (foreign exchange trading) dostopno vsakemu posamezniku, ki si zagotovi dostop do platforme in jo načeloma zna uporabljati (Pintar, 2013). Po obsegu trgovanja je valutni trg največji svetovni trg. Trgovci na valutnem trgu po vsem svetu so med seboj nenehno povezani. Danes so valute postale eden izmed najbolj priljubljenih predmetov trgovanja (Lien, 2006). Na področju valutnega trgovanja se srečujemo z velikim potencialom za razvoj in napredek, saj so donosi vlagateljev glede na višino vložkov navadno večji kot na drugih finančnih trgih (Sirr, Garvey in Gallagher, 2011).

Slika 1: Primerjava povprečnih dnevnih obsegov trgovanja na finančnih trgih v milijardah dolarjev (BabyPips.com, 2014)

Slika 1 prikazuje povprečni dnevni promet na valutnem trgu na njujorški, tokijski in londonski borzi. Te tri borze so znane kot največje borze vrednostnih papirjev na svetu. Iz prikaza lahko razberemo, kako velik je valutni trg v primerjavi z borzami vrednostnih papirjev.

Število transakcij je pri valutnem trgovanju tolikšno, da so ostali trgi v primerjavi z valutnim trgom izredno majhni. Valutni trg je tudi najlikvidnejši trg

na svetu in je odprt od ponedeljka do petka 24 ur na dan. Prednosti valutnega trga v primerjavi z drugimi naložbenimi trgi so predvsem v tem, da je mogoča izvedba velikih poslov z majhnim pologom, da lahko vlagamo na več različnih trgov hkrati, da se izguba in dobiček lahko omejita na ukaz in predvsem v tem, da so drugi trgi časovno omejeni. Valutni trg spada med finančne instrumente, ki so izvedeni iz osnovnega instrumenta, npr. iz delnice, obveznice, valute, obrest-

ne mere, blaga itd. Takšni instrumenti so izredno pomembni pri obvladovanju finančnih tveganj in jih razdelimo v tri skupine: terminski posli in pogodbe, finančne zamenjave ter opcije (Peterlin, 2005). Valutno trgovanje je z razvojem sodobne tehnologije postalo dostopno vsakemu posamezniku, ki ima dostop do platforme in na splošno ve, kako jo uporabljati (Lien, 2006). Ogromni tehnološki napredek ima seveda velik vpliv na to, kako deluje finančni trg (Silvani, 2008).

3.1 Namen investiranja in trgovanja na valutnem trgu

Učinkovitost finančnih trgov in s tem učinkovitost investiranja na valutnem trgu je že dolgo pereče in sporno vprašanje v finančni literaturi (Cheung, Su in Choo, 2012). V Sloveniji lahko predvidevamo, da so ljudje še vedno navajeni bolj tradicionalnih investiranja, med drugim tudi v različne vrste vrednostnih papirjev. Zaradi tako imenovane krize vlagatelji iščejo nove trge in investirajo sredstva v želji po povečanju teh sredstev. Prav valutno trgovanje bi lahko zaradi nastalega položaja v tem obdobju doživelo nekakšen razcvet, saj je s prihodom modernih tehnologij lahko dostopno slehernemu posamezniku. Kot udeleženci na valutnem trgu preprosto vstopamo v pozicijo ob najugodnejšem trenutku in iz nje izstopamo ob najbolj primernem času (Pintar, 2013). Razlika med začetno in končno ceno je vlagatelj dobilek ali izguba. Vedno je treba temeljito razčleniti predvidevanja in namen investiranja, saj je meja med dobičkom in izgubo zelo tanka (Schwanfelder, 2007). Namen uspešnega investiranja na valutnem trgu je izpolnjen takrat, ko se trgovci v določeno pozicijo preprosto vpisujejo v najbolj ugodnem položaju in iz nje izstopajo v najbolj primernem času, glede na vrednost valute (Swanson, 2003).

Namen investiranja in trgovanja na valutni trg ima svoje dobre in slabe strani. Dobre strani investiranja so (Forex trgovanje, 2014):

- možnost trgovanja, ko nam to dopušča čas;
- visoka raven likvidnosti oziroma plačilne sposobnosti;
- trgujemo lahko tako z majhnimi kot z velikimi vložki;
- imamo priložnost pridobiti večje dobičke, kot smo investirali sredstev;
- transakcije so izvedene v nekaj sekundah;
- neprestana možnost trgovanja, saj se devizni trg nenehno spreminja, zato lahko trgovci vlagajo v

naraščajoče ali padajoče valute. S tem se vedno pojavlja potencialni dobiček.

Za slabo stran investiranja in trgovanja izpostavljamo predvsem možnost izgube dobička oziroma investiranih sredstev. Predvsem iz razloga preprečitve izgube investicije si uporabniki valutnega trgovanja želijo kakovostno in predvsem učinkovito izobraževanje na tem področju (Amiri, Zandieh, Vahdani, Soltana in Roshanaei, 2010).

3.2 Vloga valutnega trga

Forex je že od nekdaj eden izmed najbolj zanimivih trgov (Evans, Pappas in Xhafa, 2013), zato je tudi pridobivanje izobrazbe, znanja in informacij s tega področja zelo aktualno in obenem zahtevno. Najboljši trgovci seveda namenoma ne izdajajo svojih virov informacij in svojih trgovalnih strategij. Valutni trg je najlikvidnejši trg na svetu in je lahko dostopen vsakemu posamezniku, vendar pa obstajajo izjemna tveganja in določene negotovosti. Zato je pri večini novih udeležencev na valutnem trgu priporočljivo, da se najprej pozanimajo in izobrazijo o področju valutnega trgovanja, spremljajo aktualne novosti in novice ter dobera spoznajo nacionalno ekonomijo (Pintar, 2013).

Moč nacionalne ekonomije je namreč eden izmed glavnih dejavnikov, ki vpliva na vrednost valute. Valuta države se namreč krepi, če ima ta več izvoza kot uvoza, saj morajo kupci posledično pridobiti valuto za nakup zelenih dobrin. Vrednost valute je odvisna tudi od stopnje inflacije in ključne obrestne mere (Verbole, 2007). Pri valutnem trgovanju je treba preučiti vse aktualne informacije, ki so na voljo še posebno sedaj, ko s pomočjo moderne tehnologije relativno lahko vsak posameznik pridobi želene informacije dokaj hitro in tako rekoč kjer koli in kadar koli (Chau, Deesomak in Lau, 2011). Obseg trgovanja Forex narašča zaradi razlogov neprestanega spreminjanja informacij, podatkov in predvsem gospodarskih dejavnikov (King, Osler in Rime, 2013). S tem se povečuje ugled in veljava vloge valutnega trga v svetu, še posebno v državah v razvoju (Martin, 2001).

4 PREGLED STANJA SPLETNEGA IZOBRAŽEVANJA NA PODROČJU VALUTNEGA TRGOVANJA

Informacije o valutnem trgovanju je v spletnih medijih in na socialnih omrežjih dokaj lahko pridobiti. Različni ponudniki trgovanja z valutami tako ponujajo dostop do različne literature, povezane s Forexom, dostop do različnih forumov in člankov posrednikov ter tudi po-

sameznih trgovcev, nekateri pa celo ponujajo dostop do brezplačne programske opreme, s katero lahko potencialni uporabniki valutnega trgovanja sami začnejo nastopati na najlikvidnejšem trgu na svetu. Pojavljajo se tudi različne oblike e-izobraževanja, pri katerih uporabniki s prijavo dostopajo do navodil za uporabo platform za trgovanje, slovarjev izrazov in kratic, ki se uporabljajo na valutnem trgu, ter video vsebin, pri katerih predavatelji nazorno opišejo in prikažejo posamezne segmente in uporabo znanj pri valutnem trgovanju.

Spletne strani, ki ponujajo možnost valutnega trgovanja, so zasnovane tako za potencialne uporabnike kot za redne uporabnike oz. stranke. Na svetovnem spletu je med uporabniki in poznavalci zelo priljubljena stran <http://www.babypips.com/>, na kateri lahko najdemo e-izobraževanja za začetnike in tudi tista, ki so namenjena že obstoječim uporabnikom in izkušenim trgovcem.

Slika 2: Spletna stran BabyPips.com, namenjena za osnovno izobraževanje o valutnem trgovanju (BabyPips, 2014)

Slika 2 prikazuje prikaz spletne strani babypips.com, na kateri pod zavihki najdemo dostop do blogov, forumov in programov za uporabo valutnega trgovanja. Na tej spletni povezavi se nahaja tudi celotno e-izobraževanje, imenovano šola trgovanja, zraven pa uporabniki najdejo še leksikon izrazov in hitre povezave do koristnih informacij, ki pripomorejo k lažjemu trgovanju s Forexom.

V bistvu lahko govorimo o dveh procesih, ki se glede na uporabnika bistveno razlikujeta. Potencialni uporabniki, ki želijo spoznati in vstopiti v sistem

valutnega trgovanja, morajo biti seznanjeni z osnovnimi načeli in pojmi, ki jih lahko zasledimo pri valutnem trgovanju. V ta namen spletne strani na primer uporabljajo krajše video posnetke, s katerimi potencialnega uporabnika kolikor se da hitro seznanijo z naravo dela, vezanega na valutno trgovanje. Uporabljajo se tudi klasični posnetki ali animacije za nazorno predstavitev valutnega trgovanja (slika 3). Pri tem je mogoče zaslediti, da je izobraževalni proces prilagojen osnovni stopnji razumevanja – razlog je zajeti čim širši krog uporabnikov.

Slika 3: Predstavitvena stran o valutnem trgovanju s poudarkom na pridobivanju novih uporabnikov (EZ Tradingbot, 2014)

Pri socialnih omrežjih se proces spoznavanja in seznanjanja malce razlikuje od spoznavanj prek spletnih strani. Bistvena razlika je, da je bil potencialni uporabnik povabljen v neko skupino prek že znanih prijateljev. V tem primeru se stopnja zaupanja v neko podjetje, ki se ukvarja z valutnim trgovanjem, bistveno poveča, kar lahko skrajša izobraževalni proces pred vstopom v sistem valutnega trgovanja. V drugem primeru pa govorimo o položaju, ko potencialni uporabnik sam vstopi v skupino nekega socialnega

omrežja in začne s spoznavanjem podjetja, njegove ponudbe in ljudi, vključenih v sistem. Bistveni element pri izobraževanju in seznanjanju potencialnih uporabnikov je tako imenovana uporabniška izkušnja. Na socialnem omrežju Facebook najdemo veliko strani, na katerih lahko dostopamo do izobraževanja s področja valutnega trgovanja. Uporabniki pridobijo novice, objave in informacije s preprostim »všečkanjem« izbranega ponudnika e-izobraževanja. Primer je prikazan na sliki 4.

Slika 4: Forex Training Group na Facebooku (Facebook, 2014)

Slika 4 prikazuje stran na socialnem omrežju Facebook, ki jo potencialni uporabniki izobraževanja valutnega trgovanja lahko izberejo pri izvedbi e-učenja za Forex.

Socialno omrežje, v okviru katerega potencialni uporabniki e-izobraževanja s področja valutnega tr-

govanja lahko najdejo ponudnike teh storitev, je tudi Twitter. Od drugih elektronskih medijev in socialnih omrežij se razlikuje po tem, da uporabnikom omogoča zelo hiter dostop do aktualnih in relevantnih informacij, ki jih lahko po potrebi selekcioniramo in sledimo le tistim, ki jih določimo sami (slika 5).

Slika 5: Iskanje ponudnikov za e-izobraževanje na Twitterju (Twitter, 2014)

Slika 5 prikazuje primer uporabe socialnega omrežja Twitter, v okviru katerega lahko uporabnik za potrebe e-učenja s področja valutnega trgovanja izbere posameznike in ponudnike, ki jih želi spremljati. Socialno omrežje, na katerem zasledimo informacije s področja izobraževanja Forexa, je tudi LinkedIn. Uporabniki tega socialnega omrežja stavijo predvsem na

zanesljivost in verodostojnost pridobljenih informacij v zvezi z valutnim trgovanjem. S pridružitvijo izbranih strani tako pridobimo ne le diskusije in informacije o valutnem trgovanju, temveč lahko pridobimo tudi povpraševanje in ponudbe v zvezi z zaposlitvami s področja e-izobraževanja valutnega trgovanja in zaposlitvami, povezanimi z valutnim trgom (slika 6).

Slika 6: Pridobivanje informacij o valutnem trgovanju prek omrežja LinkedIn (LinkedIn, 2014)

Slika 6 prikazuje primer izbrane strani za pridobivanje informacij o valutnem trgovanju na socialnem omrežju LinkedIn. Dobri strani vseh elektronskih medijev in ne nazadnje tudi socialnih omrežij sta dostopnost in predvsem uporabnost. Uporabnost je kombinacija dejavnikov, ki vključujejo (Usability.gov, 2012):

- enostavnost učenja: kako hitro se lahko uporabnik, ki še nikoli ni videl določenega uporabniškega vmesnika, nauči zadovoljivo opravljati osnovne naloge;
- učinkovitost uporabe: ko je uporabnik seznanjen z aplikacijo, se postavlja vprašanje, kako hitro lahko dokonča zastavljene naloge;
- memorabilnost: ali se uporabnik, ki je že uporabljal sistem, dovolj dobro spominja aplikacije, da bi jo lahko uspešno uporabljal, ali bi se moral ponovno poučiti o uporabi;
- pogostost napak in resnost: kako pogosto uporabnik, ki uporablja aplikacijo, dela napake, kako resne so te napake in kako jih uporabnik popravi;
- subjektivno zadovoljstvo: kako je uporabniku všeč uporaba aplikacije.

Poleg omenjenega procesa, ki se osredinja na pridobivanje in izobraževanje potencialnih uporabnikov, obstaja tudi drug proces, in sicer proces ohranjanja in zadovoljevanja obstoječih uporabnikov. Obstoječi uporabniki, ki imajo ustvarjen uporabniški račun in izbrano geslo, potrebujejo in zahtevajo popolnoma drugačne informacije kot potencialni uporabniki, ki še niso vstopili v sistem trgovanja in še niso seznanjeni z valutnim trgovanjem. Želja obstoječih uporabnikov je čim hitreje vstopiti v sistem, v katerem lahko vidi svoj portfolio in trenutno stanje svojih financ. Tako pri potencialnih uporabnikih, ki še niso seznanjeni z valutnim trgovanjem, je tudi pri obstoječih zelo pomembna uporabniška izkušnja. Ne smejo spregledati pomembnih informacij, datumov in drugih zadev, ki so ključne za uspešno delo na področju valutnega trgovanja. Izobraževanje in seznanjanje o novostih v tej fazi poteka večinoma prek pisnih sporočil oz. besedil. Besedila, ki so namenjena branju na zaslonu, morajo biti pisana drugače kot za branje na papirju.

5 PRIPOROČILA IN SMERNICE ZA SPLETNO IZOBRAŽEVANJE NA PODROČJU VALUTNEGA TRGOVANJA

V prihodnosti pričakujemo naraščanje števila uporabnikov, ki bodo vstopili v sistem valutnega trgovanja. Podjetja, ki se ukvarjajo z valutnim trgovanjem,

bodo morala pri seznanjanju in izobraževanju potencialnih in rednih uporabnikov upoštevati spoznanja marketinga ter zakonitosti interneta in pedagoških načel izobraževanja. V smislu pridobivanja potencialnih uporabnikov za e-izobraževanje s področja Forexa je v prihodnosti za vsa socialna omrežja in spletne medije treba ugotoviti, kaj bi posameznike najbolj pritegnilo k izobraževanju. Veliko število uporabnikov lahko seveda zagotovimo z dostopnostjo na prenosnih računalnikih, pametnih telefonih, tablicah itd., seveda pa je to povezano s pridobitvami programske opreme in aplikacij. V prihodnosti pričakujemo porast vseh ponudnikov, in kot kažejo napovedi, bodo nekateri ohranili politiko brezplačnega dostopa in tudi brezplačnega ponujanja programske opreme za valutno trgovanje. Tako bo konkurenca, ki zaračunava svoje storitve, verjetno primorana ponuditi uporabnikom dodatne ugodnosti.

V Sloveniji je na primer za izobraževanje s področja valutnega trgovanja treba najprej ugotoviti zanimanje in tudi zagotoviti potrebna sredstva, infrastrukturo in resurse za potencialne udeležence izobraževanja. Opazimo lahko, da v slovenskem jeziku obstaja relativno malo literature, spletnih strani in informacij. Zato bo v prihodnosti treba zagotoviti tudi ponudbo v slovenskem jeziku, saj bodo le tako domači uporabniki teh storitev svoja sredstva na valutnem trgu in e-izobraževanja izkoriščali v Sloveniji in ne več množično v tujini.

Zaradi izjemno hitrega razvoja tehnologije in hitro spreminjajočih se informacij, ki vplivajo na valutni trg, je treba izpopolniti obstoječe trende izobraževalnih procesov na področju Forexa. Z velikim potencialom se e-izobraževanje teh storitev lahko razvije tudi v smeri razvijanja novih aplikacij in programov. Metode in tehnike izobraževanja, ki so sedaj dostopne uporabnikom, velikokrat delujejo neprivlačno in nezanimivo, zato bi bilo treba poenostaviti predvsem programsko opremo z razvojem platform za trgovanje, ki bi omogočale razumljiv dostop do tega priljubljenega načina plemenitenja premoženja.

6 SKLEP

V prispevku smo prikazali in opisali informacije o e-izobraževanju valutnega trgovanja na podlagi trenutnih opazovanj na trgu in z zbiranjem literature. Opozoriti je treba, da se valutni trg spreminja nenehno in stalno, zato je tudi poudarjeno nenehno in stalno izobraževanje tako novih kot tudi že ob-

stojećih uporabnikov Forexa. Prikazane so rešitve in predlogi v smislu izboljšanja in racionaliziranja e-izobraževanja na tem področju, kar bi dosegli z razvojem preprostejših programov in aplikacij. Tako bi z združevanjem izobraževanja in privlačno ter razumljivo vizualno celoto valutnega trgovanja lahko povečali prepoznavnost teh storitev in predvsem zmanjšali nezaupanje potencialnih uporabnikov v valutno trgovanje. Z dobro promocijo in prisotnostjo na vseh elektronskih medijih in socialnih omrežjih je treba pridobiti kadre, ki bi spodbudili razvoj ekonomije in gospodarstva.

Spletne strani, ki so namenjene izobraževanju s področja valutnega trgovanja, na svojih spletnih straneh najpogosteje uporabljajo elemente e-izobraževanja, kot so blogi, osnovne in napredne informacije, orodja za trgovanje, webinarji, forumi, uporabniški komentarji, enciklopedije, video lekcije, simulacijska orodja idr. V prihodnosti lahko pričakujemo, da se bodo spletne strani, namenjene izobraževanju o valutnem trgovanju, zelo hitro razvijale in sledile novim tehnološkim in tehničnim rešitvam. Prav tako lahko pričakujemo vključevanje novih elementov e-izobraževanja na spletnih straneh, kot so sistemi za upravljanje učenja (learning management system, LMS), prilagajanje učnih vsebin posameznemu učencu ter odzivni dizajn (responsive design), ki je vedno bolj razširjen in potreben zaradi vse večje razširjenosti pametnih telefonov in tablic.

Ugotovljamo, da je pri e-izobraževanju na področju valutnega trgovanja izredno pomembna povezanost med tehnologijo, socialnimi omrežji, ponudniki storitev in uporabniki. Današnje razmere, v katerih se soočamo s krizo, zahtevajo stalno izboljševanje in tehnološki napredek, ki ima pri tovrstnih storitvah še posebno težo. Za povečanje raznolikosti na področju finančnih vlaganj je treba spremeniti priložnosti izobraževanja na področju valutnega trgovanja, predvsem na socialnih omrežjih. Ta namreč omogočajo hitro in verodostojno obveščanje, zajemajo širok krog uporabnikov in omogočajo lahek in predvsem poceni dostop do informacij. Vzporedno – z izboljšanim sistemom e-izobraževanja – potencialne uporabnike valutnega trgovanja seznanjamo tudi z možnostjo finančnih prevar. Tako spodbujamo pristop do izboljšanja gospodarstva v Sloveniji in omogočamo vseživljenjsko učenje s področja valutnega trgovanja, ki je za najboljše trgovce na svetu že dolgo časa nekaj popolnoma samoumevnega.

7 LITERATURA IN VIRI

- [1] Amiri, M., Zandieh, M., Vahdani B., Soltani, R., & Roshanaei, V. (2010). An integrated eigenvector–DEA–TOPSIS methodology for portfolio risk evaluation in the FOREX spot market. *Expert Systems with Applications*, 37, 509–516.
- [2] BabyPips (2014). Spletna stran, namenjena za osnovno izobraževanje o valutnem trgovanju. Dostopno na <http://www.babypips.com/school/preschool/what-is-forex/what-is-forex.html> (12. 8. 2014).
- [3] Baloh, P. (2006). Zakaj se odrasli odločajo za e–studij? Informacijska družba IS 2006, 9. mednarodna multikonferenca, Vzgoja in izobraževanje v informacijski družbi, Ljubljana.
- [4] Bedrule-Grigoruță M. V., Rusua, M. L. (2014) Considerations about E-Learning Tools for Adult Education, *Procedia – Social and Behavioral Sciences* 142 (2014), 749–754.
- [5] Bregar, L., Zagmajster, M., Radovan, M. (2010). Osnove e-izobraževanja – Priročnik. Andragoški center Slovenije, Ljubljana. http://arhiv.acs.si/publikacije/Osnove_e-izobrazevanja.pdf (21. 4. 2013).
- [6] Chau, F., Deesomsak, R., & Lau, M. C. K. (2011). Investor sentiment and feedback trading: Evidence from the exchange-traded fund markets. *International Review of Financial Analysis*, 23 (5), 292–305.
- [7] Cheung, A. W. A., Su, J. J., & Choo, A. K. (2012). Review of Financial Economics. *Review of Financial Economics*, 21, 14–20.
- [8] Evans, C., Pappas, P., & Xhafa, F. (2013). Utilizing artificial neural networks and genetic algorithms to build and algorithmic trading model for intra-day foreign exchange speculation. *Mathematical and Computer Modelling*, 58 (5–6), 1249–1266.
- [9] EZ Tradingbot (2014). Dostopno na: <http://eztradingbot.com/> (7. 12. 2014).
- [10] Facebook (2014). Odprta skupina o valutnem trgovanju na Facebooku. Dostopno na <https://www.facebook.com/forex.training.gp?fref=ts> (22. 8. 2014).
- [11] Forex trgovanje (2013). Zakaj trgovati s Forexom. Dostopno na <http://forextrgovanje.si/zakaj-trgovati-s-forexom.php> (10. 8. 2014).
- [12] Gerlič, I. (2000). Sodobna informacijska tehnologija v izobraževanju. DZS, Ljubljana.
- [13] King, M. R., Osler, C. L., & Rime, D. (2013). The market microstructure approach to foreign exchange: Looking back and looking forward. *Journal of International Money and Finance*, 38, 95–119.
- [14] Lien, K. (2006). *Daytrading at the Currency Market*. Hoboken, N. J.: John Wiley and Sons Inc.
- [15] LinkedIn (2014). Skupina o valutnem trgovanju na LinkedInu. Dostopno na https://www.linkedin.com/groups/Forex-Trading-54971?gid=54971&trk=vsrp_groups_res_name&trkInfo=VSRPsearchId%3A761631661408710126037%2CVSRPtargetId%3A54971%2CVSRPcmpt%3APrimary (22. 8. 2014).
- [16] Martin, A. D. (2001). Technical trading rules in the spot foreign exchange markets of developing countries. *Journal of International Financial Management*, 11(1), 59–68.
- [17] Peterlin, J. (2005). Obvladovanje finančnih tveganj: vrednotenje, računovodenje in nadziranje porabe izpeljanih finančnih instrumentov in varovalnih razmerij v praksi. Ljubljana: Zveza računovodij, finančnikov in revizorjev Slovenije.
- [18] Pintar, R. (2013). Interes potencialnih uporabnikov za valutno trgovanje v Sloveniji. Magistrsko delo. Univerza v Mariboru, Fakulteta za organizacijske vede.
- [19] Puppis, S. (2006). Težave pri prehodu na e-izobraževanje, Informacijska družba IS 2006, 9. mednarodna multikonferenca, Vzgoja in izobraževanje v informacijski družbi, Ljubljana.

- [20] Schwanfelder, W. (2007). Ohne Aktien geht es nicht. Frankfurt/New York: Campus Verlag.
- [21] Silvani, A. (2008). Beat the Forex Dealer. An insider's look into trading today's foreign exchange market. Cornwall, UK: John Wiley and Sons Inc.
- [22] Sirr, G., Garvey, J., & Gallagher, L. (2011). Emerging markets and portfolio foreign exchange risk: An empirical investigation using a value-at-risk decomposition Technique. *Journal of International Money and Finance*, 30, 1749–1772.
- [23] Swanson, P. E. (2003). The interrelatedness of global equity markets, money markets, and foreign exchange markets. *International Review of Financial Analysis*, 12, 135–155.
- [24] Talebi, H., Winsor, H., & Gavrilova M. L. (2014). Multi-Scale Foreign Exchange Rates Ensemble for Classification of Trends in Forex Market. *Procedia Computer Science*, 29, 2065–2075.
- [25] Twitter (2014). Skupina o valutnem trgovanju na Twitterju. Dostopno na <https://twitter.com/search?q=forex&src=tyah> (22. 8. 2014).
- [26] Urh, M., Jereb, E. (2010). Analiza trendov učenja programske opreme s pomočjo video vsebin, 29. mednarodna konferenca o razvoju organizacijskih znanosti, Človek in organizacija, 24.–26. marec 2010, Portorož. Kranj, Moderna organizacija, stran 1677–1684.
- [27] Urh, M., Jereb, E. (2012). Model hitrega razvoja spletnih aplikacij, 31. mednarodna konferenca o razvoju organizacijskih znanosti, kakovost. Inovativnost. Prihodnost., 21.–23. marec 2012, Portorož. Kranj, Moderna organizacija.
- [28] Usability.gov (2012). Dostopno na <http://www.usability.gov/> (4. 12. 2012).
- [29] Valsamidis, S., Kazanidis, I., Petasakis, I., Kontogiannis, S. in Kolokitha, E. (2014). E-Learning Activity Analysis, *Procedia Economics and Finance* 9, 511–518.
- [30] Verbole, T. (2007). Pomen valutnih trgov. Dostopno na http://www.risk.si/index.php?option=com_myblog&archive=October-2007&Itemid=1 (4. 8. 2014).
- [31] Zgajmajster, M. (2006). Pregled študija na daljavo na področju izobraževanja odraslih v Sloveniji. Ljubljana.

■

Rok Pintar je doktorski študent na Fakulteti za organizacijske vede Univerze v Mariboru. Njegovo praktično in teoretično znanstveno in strokovno delo razvija in objavlja predvsem na področjih teorije izobraževanja, razvoja kadrov, implementacije e-izobraževanja, marketinga, podjetništva, valutnega trgovanja in ekonomije. Objavljena ima številna strokovna in znanstvena dela z omenjenih področij in je tudi aktivni udeleženec na domačih in mednarodnih konferencah.

■

Marko Urh je višji predavatelj na Fakulteti za organizacijske vede Univerze v Mariboru. Glavna področja njegovega raziskovanja so informacijski sistemi, e-izobraževanje, menedžment in razvoj kadrov. Objavlja več domačih in mednarodnih prispevkov z omenjenih področij. Aktivno sodeluje na domačih in mednarodnih konferencah ter je recenzent domačih in tujih publikacij.

■

Eva Jereb je redna profesorica za kadrovsko-informacijsko področje in prodekanka za izobraževalno dejavnost na Fakulteti za organizacijske vede Univerze v Mariboru. Njeni raziskovalni interesi so predvsem na področju izobraževanja v visokem šolstvu, e-izobraževanja, razvoja kadrov, kadrovskih ekspertnih sistemov, avtomatizacije pisarniškega poslovanja, delno pa tudi na področju dela na daljavo.